

08 Realisme en reductionisme: vaste grond in een zwermende wereld

Spreker: Dr. Arjen Kleinherenbrink (Nijmegen)

Het hedendaagse denken over de aard van onze realiteit wordt gedomineerd door twee tegengestelde bewegingen. Enerzijds beweren veel filosofen dat de talloze entiteiten in onze leefwereld (inclusief wijzelf) slechts illusies zijn. Zulke denkers zien de dingen om ons heen slechts als krachteloze neveneffecten van één zaak die uiteindelijk de dienst uitmaakt. Alleen *die* zaak verdient daarom het predicaat 'reëel'. Afhankelijk van wie je het vraagt kan het daarbij gaan om bijvoorbeeld subatomaire deeltjes, het menselijke brein, de logica van de markt, of de wetmatigheden van de evolutie. Anderzijds stellen minstens zoveel filosofen dat onze realiteit überhaupt niet begrepen kan worden. Zij denken dat de mate waarin we beïnvloed worden door bijvoorbeeld taal, politieke machts spelen en culturele achtergrond het onmogelijk maakt om de realiteit vanuit een neutraal standpunt te doordenken.

Deze patstelling verlamt het denken: óf we reduceren de overweldigende diversiteit om ons heen op monotone wijze steevast tot één en hetzelfde ding, óf we roepen bij ieder object dat we allemaal te partijdig zijn om er iets zinnigs over te zeggen.

Sinds het begin van deze eeuw proberen twee groepen filosofen - de zogenaamde 'nieuwe materialisten' en 'speculatief realisten' - uit dit valse dilemma te ontsnappen. Zij proberen de wereld weer in al haar variatie en complexiteit te doorgronden. Twee belangrijke inspiratiebronnen voor deze ontluikende genres zijn de Franse filosofen Gilles Deleuze (1925-1995) en Michel Serres (1930-). Grote delen van hun oeuvres bestaan uit een denkbeweging die in eerste instantie onmogelijk lijkt: het helder en concreet doordenken van een realiteit vol ambigue entiteiten die weigeren om hun essentie aan ons te onthullen. Tijdens *Realisme en Reductionisme* zullen we het denken van Deleuze en Serres reconstrueren en zien hoe het vaste grond biedt in een zwermende wereld.

Literatuur

Arjen Kleinherenbrink, *Alles is een machine* (Boom)

Gilles Deleuze, *Anti-Oedipus* (Klement)

Gilles Deleuze, *Francis Bacon - de logica van de gewaarwording* (Octavo)

Michel Serres, *The Parasite* (University of Minnesota Press)

Michel Serres, *Statues* (Bloomsbury)

Van Serres zijn alleen *De wereld onder de duim* en *Muziek* naar het Nederlands vertaald. Dat zijn helaas geen werken die relevant voor het onderwerp zijn.

Arjen Kleinherenbrink is metafysicus en wijsgerig antropoloog aan Radboud Universiteit. Hij is auteur van *Alles is een machine* (2017) en *Avonturen bestaan niet* (2018, samen met Simon Gusman). Hij publiceerde eveneens een uitgebreide studie van het werk van Gilles Deleuze, die in 2019 verschijnt bij Edinburgh University Press.

Aantal avonden	2
Plaats	Fontys Sporthogeschool, Theo Koomenlaan 3, 5644 HZ Eindhoven
Tijd	19.30- 21.30 uur
Datum	12 en 19 februari 2019
Thema	08
Kosten	€15,00